

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra české literatury

František Kubka: Karlštejnské vigilie (pokus o malý český
dekameron)

František Kubka: Karlštejnské vigilie (trying to little Czech
dekameron)

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Anna Stejskalová

Autorka bakalářské práce: Anna Kalátová

Bydliště: Kunice 205

Obor studia: český jazyk - dějepis

Typ studia: prezenční

Rok dokončení práce: 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Kunicích dne 15. června 2010

.....
Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce paní doktorce Anně Stejskalové, která mi věnovala svůj čas i navzdory v té době prodělávané nemoci.

Obsah

Úvod	1
1. Kdo byl František Kubka	2
1.1. Kubkův život	2
1.2. František Kubka a literatura	10
2. Karlštejnské vigilie	13
2.1. Historická próza	13
2.2. Vznik Karlštejnských vigilií	15
2.3. Místo, čas a postavy.....	19
2.4. Tematické rozvrstvení příběhů.....	23
3. Karlštejnské vigilie a Dekameron.....	30
3.1. Giovanni Boccaccio.....	30
3.2. Dekameron.....	32
3.3. Lze cyklus Karlštejnských vigilií označit jako dekameron?	34
3.4. Srovnání obou cyklů	35
Závěr.....	38
Resumé.....	39
Summary.....	40
Prameny a literatura	41
Klíčová slova	42

Úvod

Při výběru tématu bakalářské práce jsem chtěla zohlednit nejen svůj zájem o literaturu, ale také o historii. Vzhledem ke svému studijnímu oboru (český jazyk – dějepis) jsem hledala takové téma, kde bych mohla skloubit oba dva tyto předměty.

Úvod

Při výběru tématu bakalářské práce jsem chtěla zohlednit nejen svůj zájem o literaturu, ale také o historii. Vzhledem ke svému studijnímu oboru (český jazyk – dějepis) jsem hledala takové téma, kde bych mohla skloubit oba dva tyto předměty.

Z tohoto důvodu jsem se rozhodla psát bakalářskou práci u paní PhDr. Anny Stejskalové. Velmi se mi líbilo téma *Král cizinec, král diplomat či poslední rytíř a koruna rytířstva (Oldřich Daněk: Král utíká z boje versus Jan Šmíd: Ve znamení lva)*, které si ale přede mnou vybral někdo jiný. Po konzultaci s paní doktorkou jsem nakonec dala na její radu a zvolila si *František Kubka: Karlštejnské vigilie (pokus o malý český dekameron)*.

Musím přiznat, že v době výběru tohoto tématu, jsem o Františku Kubkovi nevěděla téměř nic a nečetla jsem žádné jeho dílo. Měla jsem proto ze zpracovávání tématu obavy. Ale hned po prvním přečtení Karlštejnských vigilií jsem paní doktorce dala za pravdu. Je to velice milá a čtivá knížka.

Jelikož o autorovi nebyla napsána žádná monografie či životopisná studie, vycházela jsem při sběru dat o jeho životě především z jeho vlastních vzpomínkových knih. I ty jsou napsány velice poutavě a čtivě. Sám Kubka mi tak přiblížil svůj nesmírně zajímavý a pestrý život.

Karlštejnské vigilie se postupně staly jednou z mých nejoblíbenějších knih, ke kterým se budu vždy ráda vracet. Po přečtení jsem ji proto začala doporučovat i svému okolí. Kniha mě také přiměla ke čtení další, zejména povídkové, tvorby Františka Kubky.

Zabývat se Kubkovým textem mě začalo bavit a působí mi především potěšení. Předmětem této bakalářské práce bude osobnost Františka Kubky (jeho život, tvorba, místo v české literatuře), Kubkův novelistický cyklus (tematická stránka, uspořádání, postavy), konfrontace Karlštejnských vigilií s Boccacciovým Dekameronem a posouzení návaznosti Kubky na Boccaccia.

Pro lepší názornost a jasnost budu vše dokazovat na ilustračních příkladech z textů obou knih.

1. Kdo byl František Kubka

1.1. Kubkův život

František Kubka byl spisovatel – prozaik, dramatik a překladatel (překládal z němčiny a ruštiny).

Narodil se 4. března 1894 v Praze na Žižkově v rodině státního úředníka. Obecnou školu navštěvoval Kubka na Žižkově. Na toto období nemá zvlášť pěkné vzpomínky. Ve třídě bylo až sto dětí, místo pořádku panoval spíše zmatek. Velký rozdíl zaznamenal po přestupu na víceleté gymnázium ve Štítného ulici rovněž na Žižkově. Za tuto školu se platilo, navštěvovali ji převážně chlapci z bohatých rodin (chudé děti měly vzdělání zdarma, ovšem pokud studovaly s vyznamenáním). Pod vlivem vzdělaných rodičů začal Kubka po maturitě v sedmnácti letech studovat na univerzitě, kde si zvolil filosoficko-bohemisticko-germanistickou kombinaci. Češtinu i němčinu ovládal od raného dětství. Jeho rodiče totiž získali vzdělání na německých školách a doma se spolu často dorozumívali německy. Cítili se však Čechy, německou společnost nevyhledávali a na Františka mluvili česky.¹

František Kubka a T. G. Masaryk

Poprvé Kubka slyšel o Masarykovi od svého dědečka. Ten dostával starší výtisky Světozoru, Zlaté Prahy, Humoristických listů a Šípů, což byl satirický týdeník. Právě skrze tento list Masaryka poznal, ovšem jen v karikatuře. Dědeček navíc Masaryka neměl příliš rád, považoval ho totiž za Hilsnerova patrona, i když celá rodina nevěděla, na kterou stranu se v tzv. hilsneriádě přiklonit. Kubkův otec se snažil jako nestranný úředník na celý problém dívat objektivně. Pozitivnější pohled na Masaryka našel Kubka na gymnáziu. Tam učitel dr. Kašík, Masarykův stoupenec, zprostředkovával žákům jeho myšlenky a učil je porozumět jim.²

Když začal Kubka studovat na univerzitě, Masaryk už nepřednášel a věnoval se jen politice. Poslechnout si ho tedy šel na veřejnou politickou

---

¹ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 10 - 15

² Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 8 -10

schůzi na jaře 1913 (Masaryk se právě vrátil ze Srbska, probíhala balkánská válka). Z projevu, který Masaryk pronesl, Kubka příliš neměl, protože mu nerozuměl. Zapamatoval si ale řečnický projev a vzhled přednášejícího. Případal mu energický, zkušený, vášnivý, ale také zdrženlivý. Celkový dojem z něj měl dobrý.³ Od té doby o Masarykovi často přemýšlel. Přečetl postupně všechny jeho spisy, velmi si ho vážil, byl si vědom, že je to velký člověk, který ho převyšuje vzděláním, světovým rozhledem, filosoficky školeným rozumem a neohrožeností. Obzvláště si cenil jeho neohroženosti. Porovnával Masaryka se svými rodiči, kteří byli konzervativní, obávali se jakýchkoliv změn, převratů, revolucí, proletářů a velmi si cenili úřednické místo. Masaryka považoval za velkou autoritu, přestože s ním mnohdy nesouhlasil a nelíbily se mu některé jeho názory (nechápal Masarykovo lpění na filosofickém idealismu, který ho vedl k odmítání marxismu)⁴ V té době Kubka ale ještě marxismus neznal a příliš mu nerozuměl.

Po odjezdu na frontu o Masarykovi ani o politice nepřemýšlel, neměl na to čas ani informace. Dověděl se jen, že Masaryk odjel do ciziny, ale neměl podrobnější zprávy o tom, kde pobývá, co tam dělá. Jediné noviny, ke kterým se mohli vojáci občas dostat, byl deník Národní politika, ale tam bylo možno nalézt jen loajální články zdůrazňující věrnost monarchii.⁵

Později se nějaké informace o dění ve světě přece jen objevily. Kubka se tak přes noviny Čechoslovák vydávané v Petrohradu dovídal o rozporech mezi Masarykem a Ruskem (vystoupení Ruska z války, rozpory mezi československými vojáky, z nichž někteří přešli na stranu revoluce). Masaryk Rusko kritizoval, a to se Kubkovi nelíbilo. Vadilo mu též, že Masaryk z Ruska zná jen významné osobnosti (státníky a filosofy), ale ne lid. Líšily se také jejich názory na říjnovou revoluci, kterou Kubka nepovažoval za bolševický převrat.⁶

Když začal Kubka po válce chodit na páteční setkání k Čapkům, potkával se zde s Masarykem osobně. Z jeho vzpomínek vyplývá, že v Masarykově přítomnosti většinou nepanovala obvyklá uvolněná atmosféra, nikdo nemluvil, o čem chtěl, a vše řídil Karel Čapek. Nejčastěji mluvil sám Masaryk. Hovořil hlavně o politické situaci a o svých názorech. Kubkovi se nelíbily jeho protimarxistické názory - Masaryk považoval marxismus za krátkodobé dekadentní hnutí. Zato byl nadšen Masarykovou řečí před volbami v roce 1925, kdy mluvil o politických stranách a o situaci v republice.⁷

---

³ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 12 - 14

⁴ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 16 - 18

⁵ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 25

⁶ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 35 - 37

⁷ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 49 - 56

Názory Františka Kubky a T. G. Masaryka se rozcházely čím dál více. Kubkovi vadilo, že Masaryk příliš kriticky pohlíží na Rusko, že tam vidí chyby, které mu na Anglii, Americe nebo Francii nevadí. Nelíbily se mu ani názory na ruské spisovatele.⁸ Přesto stále Masaryka uznával jako silnou osobnost, autoritu a velkého filosofa (velmi ho zaujala myšlenka, že národ musí být něčím větším a vyšším než jazykovým a pracovním kolektivem), oceňoval také jeho publicistické schopnosti.⁹

Znovu četl celé Masarykovo dílo. V mládí se zabýval hlavně myšlenkami v něm obsaženými a forma ho nudila. V dospělosti pak obdivoval jeho stručnost a slohovou jasnost. Po Masarykově smrti ho Kubka literárně oslavoval (Masaryk neměl rád pomníky a kult, ale říkal, že republika to potřebuje) jako symbol lidskosti, demokracie a svobody. Považoval ho za člověka jasnozřivého, bojovného, čestného a pokrokového, který od počátku prosazoval své myšlenky.¹⁰

Ač se Kubka s Masarykem u Čapků vídal poměrně často a byl dokonce spolu s několika dalšími kmenovými pátečníky pozván na zámek v Lánech (tam se na ně prezident snažil politicky působit), přímo spolu hovořili jen jednou. Kubka totiž nazval v rozhovoru s Karlem Čapkem Antonína Švehlu křupanem, což Masaryk slyšel a požadoval od Kubky definici slova křupan. Kubka mu na tuto výzvu nebyl schopen odpovědět a tím jejich rozhovor skončil.¹¹

František Kubka si velmi vážil i Jana Masaryka. Obdivoval jeho znalosti, přehled, diplomatické schopnosti a dovednosti. Jeho smrt vždycky považoval za podivnou a nepřirozenou.¹²

František Kubka za první světové války

Léto 1914 strávil František Kubka se svými rodiči na bavorských hranicích v Železné Rudě. Čekali, co se bude dít, ale nikdo z nich si tenkrát nepřipouštěl, že by se jich válka mohla nějak dotknout. 26. října byl povolán k 11. pěšímu pluku, který se rekrutoval z Písecka a Pošumaví. Šlo především o Čechy, takže čeština zde byla běžnou dorozumívací řečí. 28. dubna 1915 se jedenáctý pěší pluk přesunul na východní frontu.¹³

---

⁸ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 72 - 75

⁹ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 85

¹⁰ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 82 - 107

¹¹ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 72 - 85

¹² Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 93 - 94

¹³ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 19 - 22

Po dobu pobytu na frontě Kubka nikoho nezabil, dokonce na žádného nepřátelského vojáka ani nevystřelil. Přestože byla válka, považoval zabití nepřítele za vraždu, které se v žádném případě nechtěl dopustit. S velkou nelibostí potom sledoval kamarády, kteří válku brali jako sport a soutěžili, kdo zastřelí víc lidí (stříleli potom i vojáky nesoucí oběd). Na rozdíl od mnohých se však nesnažil z bojiště dostat. Jiní to řešili tím, že se sami zranili a mohli tak být odvezeni do zázemí. Také se nikdy nepokusil přeběhnout na druhou stranu fronty. Obojí se mu přičilo, považoval to za zradu vlastní armády.¹⁴

Když ho 28. července 1915 ruští vojáci Poltavské divize zajali, nijak se nebránil. V zajateckém táboře došlo k rozporům mezi zajatci to, zda vstoupit do ruského vojska a bojovat na druhé straně. František Kubka se rozhodl nebojovat proti rakouské armádě a proti své zemi. Stále tento krok chápal jako zradu. A tak byl 1. září 1916 převezen do trestaneckého tábora v Ust' – Sysolsku. Poté, co se zorganizovala odbočka Národní československé rady v Petrohradu, vznikl československý pluk s cílem zbavit Čechy a Slováky rakouské nadvlády. Nyní už tedy byla možnost přihlásit se do československého vojska.¹⁵

Po vystoupení Ruska z války (březen 1918) se československé legionářské vojsko stalo součástí francouzské armády. Vojáci měli být dopraveni na západní frontu k bojům s Němci. Kubka se rozhodl zůstat v zajetí. Měl pocit, že nemá právo bojovat v armádě státu, který ještě neexistoval, a nechtěl se vměšovat ani do občanské války v Rusku. Protože jejich tábor byl zrušen, přestěhovali je do Asie.

Do vojenských služeb se přihlásil až po vyhlášení samostatného Československého státu (28. října 1918). Na Masarykův rozkaz měli na Sibiři zůstat i po skončení války. Domů se vrátil jako jeden z posledních, o Velikonocích roku 1921, přes Čínu, Řecko a Itálii.¹⁶

František Kubka a pátečníci

O bratrech Čapkových, jací jsou, co dělají, se dovídal od MUDr. Miroslava Marhoutu za pobytu v Rusku v roce 1919.¹⁷ Po návratu domů slýchal o slavných premiérách jejich her, šel se tedy podívat na premiéru hry Věc Makropulos (hra se mu velmi líbila) do Vinohradského divadla.¹⁸

---

¹⁴ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 24 - 25

¹⁵ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 31 - 32

¹⁶ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 37 - 47

¹⁷ Kubka, F.: Na vlastní oči. Praha, Československý spisovatel 1959, str. 17

¹⁸ Kubka, F.: Na vlastní oči. Praha, Československý spisovatel 1959, str. 18

Osobně poznal Karla a Josefa Čapky v roce 1924 u nich ve vile na jednom z pátečních setkání. Tehdy ho tam přivedl některý z legionářů, buď Josef Kopta, nebo František Langer. Který z nich to vlastně byl, František Kubka zapomněl.¹⁹

Na pátky k Čapkovým chodil Kubka velmi rád a stejně rád na ně i vzpomínal. Tyto schůzky pro něj představovaly jediný styk s neredakčním světem. Seznámil se tam a potkával s mnoha zajímavými lidmi, kterých si vážil. Nebyla to žádná literární skupina, spisovatelé tvořili mezi pátečníky menšinu. Kubka měl příležitost přijít do kontaktu s historiky, profesory filosofie, lingvisty, právníky, lékaři, ekonomy, nakladatelskými odborníky, novináři atd. Literatura také nebyla na setkáních stěžejním tématem rozhovorů, spisovatelé nemluvili o svých knihách (s výjimkou Karla Čapka). Většinou se prý hovořilo o věcech, kterým nikdo nerozuměl (archeologie, keltské hroby, aktuální problémy). Pokud byl přítomen T. G. Masaryk, většinou mluvil on (o politické situaci).²⁰

Kubka rád vzpomínal na uvolněnou atmosféru a popíjení slivovice, při kterém se vyprávěly vtipy, které pak Karel Čapek psal do Lidových novin (popíjení slivovice a vyprávění vtípů se však nikdy nekonalo za účasti prezidenta).²¹

František Kubka a Edvard Beneš

Do roku 1916 nevěděl Kubka o Benešovi v podstatě nic. Postupně se o něm dovídal od kamarádů a české noviny v Rusku o něm začaly psát jako o pravé ruce Masarykovy diplomacie.²²

Setkat se s Edvardem Benešem nebylo vůbec snadné, protože často pobýval v cizině. Kubka ho občas vídal u Čapků. Nepamatoval si, kdy ho viděl poprvé, ale zato si zapamatoval, že hovořil velmi obsírně o všem, co bylo zrovna aktuální. Jeho mluva byla smělá a s cílem každého poučovat. Beneš se k Čapkům nepřicházel bavit, ale pracovat.²³

Kubka považoval Beneše za dobrého státníka, který byl na mnoha místech (o těch dokázal zasvěceně mluvit), dovedl předvídat situace, nenechával se unášet hněvem, nereagoval na urážky, znal dějiny Evropy a světa, udržoval dobré styky s těmi, které potřeboval, ale nikomu nepodlézal a

---

¹⁹ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 47 - 48

²⁰ Kubka, F.: Na vlastní oči. Praha, Československý spisovatel 1959, str. 121

²¹ Kubka, F.: Na vlastní oči. Praha, Československý spisovatel 1959, str. 122 . 124

²² Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 111 - 112

²³ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 121

nelichotil, měl výborně zmapované slabiny svých protivníků a za každou cenu se snažil udržet celistvost a rozvoj země.²⁴

Po nástupu do Prager Presse se stal Kubka Benešovým podřízeným. Z této doby na něj vzpomíná jako na člověka, který občas sám něco psal, ale nijak se jako autor neprosazoval. O tom, co napsal, s ním mohl Kubka mluvit i ho přesvědčit o potřebě některých úprav.²⁵

Po tom, co byl Beneš zvolen prezidentem, s ním Kubka soucítil. Bylo mu líto, za jakých časů zemi přebírá. Obdivoval ho ale za to, že stále pracoval na záchraně věci, která se zachránit nedala - a on o tom věděl - na záchraně samostatnosti a svrchovanosti státu.

Před válkou viděl Beneše naposled 4. října 1938. Vzpomínal, že tehdy byl Beneš úplně zhroucen. Viděli se tenkrát jen malou chvíli a prohodili spolu pár útěšných slov. 5. října Beneš abdikoval a na konci měsíce odjel do exilu do Londýna.²⁶

Za války slýchal Benešovy londýnské proslovy, které na něj působily velmi dobře. Oceňoval jejich lidský profil, hrdost, mužnost, dojmavost, citlivost a v neposlední řadě i literární stránku.²⁷

Na jaře 1939 dostal Kubka (od divadelníka Jaroslava Kvapila) informaci, že Němci vyslali česky mluvícího vraha do USA. Kubka Beneše prostřednictvím vyslance Čínské republiky varoval a možná mu tak zachránil život.²⁸

Naposledy Edvarda Beneše viděl 24. dubna 1948, když k němu vedl bulharskou delegaci.²⁹

František Kubka na ministerstvu zahraničních věcí

Kubka jako zaměstnanec tiskového odboru ministerstva zahraničních věcí měl mnoho práce zejména u příležitosti pohřbu T. G. Masaryka. Přijeli zahraniční novináři a on musel být neustále v pohotovosti, být jim k dispozici a odpovídat na jejich otázky. Ty se týkaly zejména vztahu Československa k Německu, případného anšlusu Rakouska Německem, problému sudetských

---

²⁴ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 123

²⁵ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 127 - 129

²⁶ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 188 - 190

²⁷ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 193

²⁸ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 199 - 200

²⁹ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 224

Němců v případě války s Německem, smluv Československa se Sovětským svazem atd.³⁰

Po anšlusu Rakouska (14. 3. 1938) za Kubkou přijel novinář britského listu Daily Mail, Hitlerův velký obdivovatel, a doufal, že se jeho prostřednictvím dostane k Benešovi. Kubka se ale k němu stavěl odmítavě a k prezidentovi ho nepustil. Pozval ho však na večeři a tam se od něj dozvěděl, proč vlastně přijel (Beneš by měl dát Německu Němce i s územím, na němž žijí, protože prý je Československo utiskuje a území drží neprávem a násilím. Pokud se to nestane, Hitler prý vše do deseti neděl zničí). Kubka o tomto rozhovoru napsal Benešovi zprávu, která byla později přeložena do angličtiny a publikována. Přesně za deset neděl Československo vyhlásilo první - částečnou - mobilizaci (20.5. 1938).³¹

Novinářů, kteří k nám přijížděli a kladli stejné otázky jako zmiňovaný novinář britský, bylo mnoho a pro Kubku to nebyla příjemná práce. V říjnu za ním přišel Brit Astor s nabídkou finanční pomoci pro stát. To Kubku rozzlobilo a toho člověka vyhodil.

15.3. 1939 bylo ministerstvo zrušeno a František Kubka se musel vystěhovat ze služebního bytu bytu.³²

František Kubka za 2. světové války

Za války ztratil Kubka své nejlepší přátele. Karel Čapek byl mrtev - zemřel o Vánocích v roce 1938, František Langer odjel do Anglie, Josef Čapek a Přikryl byli v koncentračním táboře v Buchenwaldu, zmizel Karel Poláček, Vladislav Vančura a Jaromír Šámal byli popraveni. Zbyl mu přítel Jaroslav Bouček. Spolu s ním udržoval kontakty s pracovníky sovětského generálního konzulátu, kterým předávali informace potřebné pro Moskvu. Spolupráci přerušilo vyhlášení války mezi Německem a Ruskem, (tito pracovníci byli zlikvidováni gestapem).³³

Po atentátu na Hitlera byl Kubka vězněn a vyslýchán. K ničemu se nepřiznal. Psychické a fyzické týrání a všechny vzpomínky z této doby popsal v pátém dílu ságy Veliké století, Sto dvacet dní. Na jaře 1940 byl z berlínského vězení propuštěn a pod dohledem gestapa pak žil v Praze.³⁴

---

³⁰ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 155 - 156

³¹ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 158 - 162

³² Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 187 - 188

³³ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 209 - 212

³⁴ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 204 - 207

Až do konce války byl zaměstnán na ministerstvu školství v oblasti pro kulturní styky, kde především překládal dokumenty do němčiny. Tato práce ho nebavila, ale nebylo jí naštěstí mnoho. I díky tomu měl čas na psaní. Události z válečných let a jeho vlastní osudy jsou popsány v oddílech Velikého století - Cizí město a Vítr z hlubin.³⁵

Po válce se stal Kubka přednostou odboru na ministerstvu informací. Na podzim 1945 dostal nabídku na místo československého vyslance v Bulharsku, kterou přijal. Na jaře 1946 dorazil do Sofie, kde působil do dubna 1948. Po skončení své mise už se soustředil především na literární činnost.³⁶
Zemřel 7. ledna roku 1969 v Praze.

---

³⁵ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 206

³⁶ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 215 - 216

1.2. František Kubka a literatura

Od dětství rodiče ve Františkovi pěstovali vztah k literatuře. Matka mu zpívala české písničky, recitovala básně, četla bajky a povídky.³⁷ To, co Kubku ovlivnilo nejsilněji, byly pohádky. S prvními pohádkovými příběhy se setkal díky služce Mařence (rodiče pro pohádky neměli porozumění). Kubkovi připadal pohádkový svět krásnější a dokonalejší než ten opravdový a postupem času si začal vymýšlet pohádky vlastní, v nichž se snažil přeměnit svět reálný v pohádkový (propůjčoval reálným postavám nadpřirozené vlastnosti). Láska k pohádkám mu zůstala natrvalo. K jeho neoblíbenějším patřily pohádky Boženy Němcové. Za první světové války si je vzal s sebou dokonce i na frontu. Opět se k nim vrátil za druhé světové války.³⁸

Kubka se jako dítě poměrně brzy naučil číst a četl všechno možné. Rodiče jeho zájem o literaturu podporovali a kupovali mu (často i na splátky) německé knihy. České si Kubka se souhlasem rodičů kupoval sám.³⁹ V roce 1903, to bylo Kubkovi devět let, mu otec předplatil sešitové vydání Kroniky královské Prahy a obcí sousedních, díky čemuž získal velmi kladný vztah k historii.⁴⁰ Z českých autorů četl Háška (ten se mu ale v pozdějších letech zošklivil), Nerudu (původně ho neměl rád, ale postupně v něm nacházel krásu a Romance o Karlu IV. ho kromě jiného inspirovala ke Karlštejnským vigiliím)⁴¹, Březinu (velmi na něj působily alexandriny, také archaické pořadí přídavných a podstatných jmen, libozvuk složitých volných veršů, důmyslné rýmy – velmi ho obdivoval, ale nějak mu unikal), Máchu (okamžitě ho okouzluje Máj, ale zpočátku vnímal jen jeho poetiku, až v pozdějších letech dílo docenil jako celek a byl jím unešen),⁴² Vrchlického (přečetl téměř celé jeho dílo, byl jím silně ovlivněn, obdivoval hlavně jeho básnické obrazy, rýmy),⁴³ Jirásku, Dyka, Čecha, Zeyera, Machara a další.⁴⁴

V tercii se začal učit řecky a záhy četl v originále Homéra. Teprve později ho přečetl i v českých a německých překladech a zkoumal odlišnosti jednotlivých jazykových verzí.⁴⁵ Od kvarty mu přibyla k cizím jazykům francouzština a Kubka postupně v originále četl díla francouzských autorů,

---

³⁷ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 12

³⁸ Kubka, F.: Setkání s knihami. Praha, Československý spisovatel 1963, str. 9 - 15

³⁹ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 14 - 16

⁴⁰ Kubka, F.: Setkání s knihami. Praha, Československý spisovatel 1963, str. 42 - 44

⁴¹ Kubka, F.: Setkání s knihami. Praha, Československý spisovatel 1963, str. 58 - 60

⁴² Kubka, F.: Setkání s knihami. Praha, Československý spisovatel 1963, str. 51 - 55

⁴³ Kubka, F.: Setkání s knihami. Praha, Československý spisovatel 1963, str. 81 - 85

⁴⁴ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 15

⁴⁵ Kubka, F.: Setkání s knihami. Praha, Československý spisovatel 1963, str. 33

např. Viktora Huga, Alfreda de Musseta, Anatola France aj. Ruské spisovatele číst nesměl, doma mu je nepovolili. Přesto si Kubka tajně díla některých opatřil (např. Alexandra Sergejeviče Puškina, Fjodora Michajloviče Dostojevského).⁴⁶

Ve vyšších ročnících gymnázia začal Kubka psát verše. Tvořil je pod vlivem literárních vzorů, kterými mu byli Heine, Vrchlický a římská lyrika (tu i překládal). Vrchlického vliv je patrný nejvíce. Jeho stopy je možné nalézt i později v Kubkově sbírce milostné a přírodní lyriky *Slunovrat* (1914). Tady už se však Kubka od svých literárních vzorů odklání a jeho verše jsou původní.

I po zahájení univerzitních studií se Kubka věnoval hlavně literatuře. V podstatě neměl čas na nic jiného než na studium a četbu. Tyto činnosti mu zabraly veškeré volno. V této době si mnoho knih půjčoval od svého učitele Arne Nováka, s nímž si velmi dobře rozuměl. Důležitou roli v jeho studentském životě sehrál jeho přítel Josef Bednář. Často si spolu četli básně, hovořili o nich, ale i o jiných literárních dílech nebo o Masarykovi.⁴⁷

František Kubka narukoval v roce 1914. Své dojmy a zkušenosti z války, konkrétně z ofenzívy v Haliči a Karpatech, popsal v jednom z dílů ságy *Velké století*, nazvaném *Básníková svatba*, který vyšel knižně v roce 1955. Již v roce 1915 padl Kubka do zajetí. Ani tehdy se nepřestal věnovat literatuře. Začal studovat ruštinu, aby mohl číst ruskou i západní literaturu v ruských překladech.⁴⁸ Po konci války zůstal Kubka na Sibiři, v městě Charbinu, kde opět začal psát verše. Ty vycházely v *Československém deníku* v Irkutsku. Své zážitky a dojmy z charbinského pobytu v popsal v dílech *Barvy východu* a *Hvězda králů*.⁴⁹

Zpět domů se František Kubka vrátil až v roce 1921. Po návratu dokončil univerzitní studium a po konzultaci s vyučujícími se rozhodl pokračovat dále. Ovšem místo germanistiky se začal věnovat slavistice. Ve stejné době se stal tajemníkem sdružení YMCA, jehož činnost byla zaměřena na mladé muže - křesťany. Tam však nebyla nikterak kladně přijata jeho kniha *Básníci revolučního Ruska*, která Kubkovi vyšla v roce 1924. Zato ji ocenil legionář Kopta, se kterým se Kubka sblížil.

V roce 1923 dokončil Kubka habilitační práci na téma *Dobrovský a Rusko*, ke které připojil doslov, v němž srovnával Dobrovského s Masarykem. Tuto práci předal Arne Novákovi k posouzení, ten ji však odmítl a

---

⁴⁶ Kubka, F.: *Mezi válkami*. Praha, Svoboda 1969, str. 14 - 16

⁴⁷ Kubka, F.: *Mezi válkami*. Praha, Svoboda 1969, str. 18

⁴⁸ Kubka, F.: *Mezi válkami*. Praha, Svoboda 1969, str. 24 - 29

⁴⁹ Kubka, F.: *Mezi válkami*. Praha, Svoboda 1969, str. 46

nedoporučil se slovy, že Kubka se v ní vzdálil od pravdy, protože Dobrovský a Masaryk spolu nemají nic společného. Po tomto Novákově nečekaném a odmítavém hodnocení, se Kubka rozhodl ukončit studium a dále neusilovat o vědeckou hodnost docent.⁵⁰

Zaměstnání ve sdružení YMCA skončil František Kubka v létě 1927, když mu šéfredaktor Prager Presse Martin Laurin nabídl v uvedených novinách místo. V tomto listu, kde měl propagovat Československo v cizině, hlavně mezi německy mluvícími lidmi, působil až do jeho zrušení 31. prosince 1938.⁵¹

Od léta 1940 se začal Kubka soustřeďovat na psaní. Celých dvanáct let mu nevyšla ani jedna kniha. Za okupace napsal celou řadu novel. Pro potěšení čtenářů i sebe samého psal o slávě Českých zemí a o činech českých lidí v dávných dobách. Po porážkách německé armády v Rusku v zimě 1941 Kubkovi vyšla u Františka Borového kniha novel Skythský jezdec (dvě z těchto novel už před vydáním nechal Josef Kopta otisknout ve sbornících). Náměty některých z nich pocházely z Ruska. V pracovních pauzách diktoval Kubka spolupracovníci ze svých rukopisů další knihy : Pražské nocturno, Božena Němcová a Karlštejnské vigilie.⁵²

---

⁵⁰ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 48 - 70

⁵¹ Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 72

⁵² Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969, str. 209 - 213

2. Karlštejnské vigilie

2.1. Historická próza

Za historickou prózu je považována literatura, jejíž příběh autor osobně neprožil, informace o něm zná pouze zprostředkovaně. Důležitá je míra vzdálenosti autora od popisované doby, nikoliv čtenáře, protože čtenářova zkušenost není v díle nijak obsažena. Historická literatura je psána slohem a jazykem autorovy přítomnosti.⁵³

Historická literatura není historiografie, fakta a data nemusí odpovídat skutečnosti. Autor historické prózy se nemusí ohlížet na pravdivost událostí, jež popisuje. Přesto si nesmí dovolit úplně vše. Mnohdy je tato literatura vnímána jako zdroj historického poznání a také plní funkci historiografické popularizace. Vzhledem k tradici historické prózy v Čechách se porušení faktické hodnověrnosti všeobecně považuje za překročení určitých norem. Podstatou historické konkrétnosti (věrnosti) je pravdivé a hodnověrné vyobrazení popisované doby a společnosti. K dosažení historické konkrétnosti je zapotřebí, aby byl historický (typický pro svou dobu) hlavně ústřední konflikt.⁵⁴

Historická próza v české literatuře

Historická próza měla vždy v české literatuře významné postavení. V porovnání s jinými, hlavně velkými evropskými literaturami byla její existence mnohem důležitější.⁵⁵ Tato situace byla dána zejména historicko-sociálními poměry v 19. století. Tehdy utlačovaný národ potřeboval vzor ve slavné minulosti českých zemí. Historická literatura tak nabyla národně uvědomovací funkce s cílem poučit a povzbudit národní cítění.⁵⁶

Na vážnosti a důležitosti česká historická próza poněkud ztratila po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918. Svou pozici ovšem získala zpět za druhé světové války, kdy byla přímo ohrožena národní existence.⁵⁷

---

⁵³ Mocná, D.- Peterka, J. a kol.: Encyklopedie literárních žánrů. Praha - Litomyšl, Paseka 2004, str. 239 - 240

⁵⁴ Dokoupil, B.: Český historický román 1945 – 1965. Praha, Československý spisovatel 1987, str. 26 - 37

⁵⁵ Kolektiv autorů: Česká historická próza 1945 – 1985. Opava, Slezské zemské muzeum 1986, str. 4

⁵⁶ Dokoupil, B.: Český historický román 1945 – 1965. Praha, Československý spisovatel 1987, str. 6

⁵⁷ Kolektiv autorů: Česká historická próza 1945 – 1985. Opava, Slezské zemské muzeum 1986, str.

Česká historická próza v letech 1938 – 1945

Vzhledem k událostem z konce třicátých a první poloviny čtyřicátých let, kdy byla ohrožena existence českého národa, se stala historická beletrie opět útěchou a povzbuzením. Získala lepší postavení v literárním kontextu a zabývalo se jí poměrně velké množství spisovatelů. Začali ji tvořit autoři, kteří se doposud věnovali jiným literárním žánrům (Vladislav Vančura, František Kubka), i ti, kteří s psaním teprve začínali (Miloš V. Kratochvíl, František Kožík). Nezvyšovala se jen produkce, ale také úroveň české historické beletrie. Velký význam v té době má rozvoj historické povídky a novely (František Kubka, František Heřmánek), které se zařadily mezi nejlepší kratší české prózy.⁵⁸

Hlavním prostředkem historické beletrie v době okupace, který měl působit na čtenáře, se stal jinotaj. Ten se vyskytoval ve dvou podobách. Jedna forma spočívala v rozmístění přímých i nepřímých narážek a analogií na různých místech textu. Takové narážky dnešní čtenář mnohdy nepochopí nebo je vůbec nenajde. Druhý způsob jinotaje je mnohem významnější. Jde o tzv. jinotaj tematický. Autor si zvolí téma, v němž je možno ukázat sílu a odolnost českého národa, kde dochází k vítězství nad útlakem, násilím a tyranii. Mezi tato témata patří například husitské hnutí nebo Bílá hora. Při potřebě volit témata méně nápadná se popisovaly doby, kdy české země vzkvétaly a byly důležité v celoevropském měřítku. Jde zejména o vlády významných Přemyslovců a Lucemburků nebo o dobu rudolfínskou.

Typickým příznakem české historické beletrie čtyřicátých let se stal sklon k biografičnosti. Hlavními hrdiny se místo fiktivních postav stávaly skutečné historické osobnosti. Podobu historické prózy z období okupace ovlivňovala také soudobá psychologická literatura a zahraniční historická beletrie.

Vznikala ale také okupační literatura, která byla zasazena do jakéhosi bezčasí. Doba děje není nijak určena, nevyskytují se historické osobnosti, podle nichž je možno identifikovat časový úsek. Takové literatuře jde především o vylíčení atmosféry. Její autor musí být schopen duchovně se přiblížit k popisované době.⁵⁹

---

⁵⁸ Dokoupil, B.: Český historický román 1945 – 1965. Praha, Československý spisovatel 1987, str. 56

⁵⁹ Dokoupil, B.: Český historický román 1945 – 1965. Praha, Československý spisovatel 1987, str. 56 – 66

2.2. Vznik Karlštejnských vigilií

Karlštejnské vigilie psal František Kubka v létě roku 1943. Sám tento novelistický cyklus chápal jako třetí část trilogie (první část tvořil Skythský jezdec, 1941 a druhou Pražské nokturno, 1943). Ráz knihy určily dvě události, které významně zasáhly do Kubkova života. Jednak to byla smrt otce, který umíral velmi dlouho a bolestivě. Psaní veselé a milé knížky pro něj bylo rozptýlením, pomáhalo mu nemyslet tolik na smutnou skutečnost. Druhá událost byla globálního charakteru a poznamenala budoucí běh dějin. V únoru 1943 byli Němci poraženi u Stalingradu⁶⁰ (poté, co se sovětská armáda koncem listopadu 1942 rozhodla pro ofenzívu). V tomto vítězství viděl Kubka (a většina historiků mu dává za pravdu), naději na zvrat ve válce v boji za osvobození českého národu. Proto mají Karlštejnské vigilie tak optimistický ráz.

Kubka v knize vypráví o lásce k ženě i lásce k vlasti. V době, kdy byly okleštěné české země okupovány Německem, se vrací do časů jejich největšího rozkvětu, kdy se Praha stala sídlem krále celé římské říše. Ale Karel tu není představen jako panovník svaté říše římské národa německého, nýbrž jako český král a potomek Přemyslovců, slavného českého panovnického rodu. *Čtenář, který ve svém denním životě chodil kolem stržených památníků a na poplvaném pražském hradě viděl vlát prapor našeho ponížení, četl v knize o nádheře a zlaté kráse české minulosti.*⁶¹

Kubka chtěl napsat nějaké větší dílo, ale na tvorbu románu neměl klid ani odvalu. Rozhodl se proto pro formu Boccacciova Dekameronu, cyklické novely. S touto formou měl Kubka už nějaké zkušenosti, protože se podílel na vzniku Milostného kruhu (soubor povídek inspirovaný a redigovaný Josefem Koptou, 1941). *Jako se Boccacciovi florenští mužové a ženy sešli v době černé smrti, aby si vyprávěli o životě a lásce, tak se sešli čeští básníci a spisovatelé za okupačního moru, aby promluvili v „Milostném kruhu“ o lásce, mládí a sličnosti české země.*⁶²

Pro přesné vystižení ducha doby (o faktografickou správnost mu nešlo, zcela záměrně časově posunul Karlovo onemocnění tak, jak pro svůj záměr

---

⁶⁰ Kubka, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 242

⁶¹ Kubka, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 243

⁶² Kubka, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 242

potřeboval) přečetl značné množství naučné i krásné literatury (české i cizí). Prostudoval historická díla Františka Palackého a Josefa Šusty, Karlovy autobiografické spisy (v českém překladu i v originálu), literaturu vzniklou ve 14. století, literárně historická díla Jaroslava Vlčka a Josefa Jakubce, povídky středověku J. Klappera a Středověké pohádky Alberta Wesselského a mnoho jiných.⁶³

Naprostou většinu všech novel -šestnáct - František Kubka sám vytvořil. Pouze zbývajících pět („Alena“, „Olga“, „Jitka, Barča, Andělka“, „Beata“ a „Monika“ jsou přepracováním a počestěním mezinárodních motivů.⁶⁴

Na tento novelistický cyklus František Kubka rád vzpomínal, přestože se nechal slyšet, že později by jej napsal jinak, nebo vůbec. Ale svou funkci kniha splnila a měl ji proto raději než jiná svá díla. Měla přinést lidem potěšení, útěchu, radost a naději ve zlých dobách, což se stalo, a měla velký ohlas mezi čtenáři.⁶⁵

Jak už bylo několikrát uvedeno, příběhům dal Kubka podobu novely, v našem případě novely novoklasicistní.

Novela jako próza středního rozsahu

Pojem novela je odvozen z italského slova novella, což je v překladu novinka. Jako název pro literární formu byla novela původně užita u Boccaccia. Označovala krátké vypravování, které zdůrazňuje novost a nápaditost. Později se novelou nazývala próza středního rozsahu s pevně danými rysy. Mnohdy se bere též jako synonymum ke slovu povídka.⁶⁶

Na rozdíl od povídky a románu je však novela po formální stránce mnohem více vyhraněná. Vyznačuje se sevřeným a jednoduchým dějem, který se dramaticky stupňuje a odehrává se v relativně krátkém čase. Typický je také redukovaný počet postav. Příběh se vyznačuje neobyčejností a

---

⁶³ Kubka, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 243

⁶⁴ Kubka, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 243

⁶⁵ Kubka, F.: Doslov in, Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 243 - 244

⁶⁶ Mocná, D. Peterka, J. a kol. Encyklopedie literárních žánrů, Praha, Litomyšl: Paseka, 2004, str. 417

poutavostí, objevují se motivy tajemství a hledání. Kompozice novely směřuje k překvapivému dějovému zvratu, bodu obratu, odkud vše vypadá jinak než doposud. Nevyskytují se žádné dějové odbočky a dlouhé popisné pasáže. Vše se soustřeďuje na jednu událost, jeden konflikt. Mnohdy jsou novely, zejména renesanční, spojovány do cyklů. Novely v takovém cyklu mají společnou rámcovou situaci, ústřední postavu .⁶⁷

Základy evropské novely položil Boccaccio ve 14. století, když napsal Dekameron. Ten se stal nadlouho vzorem novelistického žánru. Napodobovali a rozšiřovali jej umělci zejména v západní a jižní Evropě. Mezi ně patří například Markéta Navarská (Heptameron, 1530), Geoffrey Chaucer (Canterburské povídky, 1385 – 1400), Miguel de Cervantes (Příkladné novely, 1613). Tyto novely navazují na antiku, zobrazují kratochvilné a humorné příběhy z osobního života, často jsou spjaty s milostnou tematikou.

V období romantismu se novela mění. Vkládá se do románů jako samostatné vypravování nebo vychází zcela samostatně. Rozšiřuje se i tematika, mizí kratochvilnost, děj nabývá vážnosti, přidává se existencionální výpověď. Objevují se motivy spojené s tajemstvím a iracionálním, dochází k bojům o hrdinovu duši. K romantikům se řadí například Alexandr Sergejevič Puškin (Piková dáma, 1834), Albert von Chamisso (Podivuhodný příběh Petra Shlemmihla, 1814). Píší se i historické novely (Puškin: Kapitánská dcerka, 1836).

V realistické novele došlo k prohloubení povahy postav a zkonkrétnění časoprostoru. Často se objevuje společenská kritika (Guy de Maupassant: Kulička, 1880, Gottfried Keller: Romeo a Julie na vsi, 1876, Lev Nikolajevič Tolstoj: Kreutzerova Sonáta, 1891).

V průběhu 20. století tíhne novela k filosofičnosti, zachycuje složitost a kontrastnost lidské psychiky (Ivan Alexejevič Bunin: Mít'ova láska, 1925, Stefan Zweig: Řetěz, 1911 – 1927). V reakci na dějinné události vznikaly protiválečné novely (Romain Rolland: Petr a Lucie, 1920, Vercors: Mlčení moře, 1942) nebo sociální novely (John Steinbeck: O myších a lidech, 1937).⁶⁸

Novoklasicistní novela

Karlštejnské vigílie Františka Kubky se řadí mezi novoklasicistní novely okupační doby.

Autoři novoklasicistní novely se svými tématy obvykle vraceli do minulosti. Neusilovali ovšem o zachycení dobového koloritu, ale šlo jim o

---

⁶⁷ Mocná, D. Peterka, J. a kol. Encyklopedie literárních žánrů, Praha, Litomyšl: Paseka, 2004, str. 417

⁶⁸ Mocná, D. Peterka, J. a kol. Encyklopedie literárních žánrů, Praha, Litomyšl: Paseka, 2004, str. 417 - 419

zpodobení nadčasových, základních rysů osudů člověka ve světě. Jejich cílem bylo sevřené neosobní vyprávění, nikoliv osobní dojmy nebo psychologická analýza. Znakem této novely jsou především důraz na přísně vyváženou formu i soustředění k souvislé epické linii, spád děje, neosobní vypravěčský styl.

Mezi české autory, kteří psali novoklasicistní novely, patří bratři Josef a Karel Čapkové, František Langer, Viktor Dyk, Božena Benešová, Růžena Svobodová, F. X. Šalda a další.

2.3. Místo, čas a postavy

Místo

Soubor novel Karlštejnské vigilie patří mezi ty, jež mají rámcový charakter. Je zde tedy složka rámcovaná a rámcující. Sledujeme – li část rámcující, děj začíná v Praze na Hradě. Tam je zasazena ale jen krátká úvodní scéna, po níž se veškeré dění přesouvá na Karlštejn, kde se král Karel zotavuje z důsledků otravy.

Pokud jde o část rámcovanou, děj jednotlivých novel se odehrává na různých místech (podle toho, jaké vyprávění je na řadě). Každá novela má svůj příběh zasazen na jiné místo (české země - zahraničí, město - venkov). Například *Paola, vyprávění o tom, jak se bratři Gambacortiové v Pise spikli proti císaři Karlovi a jak Paola, dcera Bartolomeova, z lásky k českému pánu Vilémovi Vaneckému z Jemničky jejich úmysly v čas vyzradila*,⁶⁹ se odehrává v italské Pise. Příkladem novely z pražského prostředí může být *Dora, vyprávění o tajemném příběhu, ve kterém vystupuje učený jinoch, krásná krčmářka a utopenec, který se vrátí na zem a pomstí svou smrt*.⁷⁰ Některé novely jsou svým dějem zasazeny na venkov, např. *Kateřina, vyprávění o tom, jak kněz Zdik chtěl ze své učednice Kateřiny učiniti světici a jaké trápení vzešlo z tohoto úmyslu mistru i žačce*.⁷¹

Čas

Konkrétní časový údaj, kdy se příběhy vyprávějí, je uveden. Autor ho stanovil na Velikonoce roku 1371. Rámcující složka knihy je soustředěna do jednoho týdne. Během sedmi dní se schází hlavní aktéři, aby příběhy vyprávěli.

Časové určení a časový rozsah jednotlivých příběhů jsou opět rozličné. Různý je i způsob vyjádření těchto údajů. V některých novelách je přímo obsažena konkrétní datace, např. *Magdalény, vyprávění o tom, jak do Čech dorazily houfce mrskačů a jaký zmatek způsobil jejich příchod v myslích obyvatelů hraničního města Domažlic*,⁷² kde se píše *Toho roku 1348, kdy se u nás udály slavné věci...* Některé novely takové přesné určení nemají, přesto je možno jejich děj určit nebo ohraničit časovým rozmezím, které čtenář může vyvodit podle historických osobností nebo událostí. Mezi ty patří *Apollina, vyprávění o tom, jak pan Řebrík z Choustníka unesl z Burgund Apollinu, ženu vinaře Kryštofa Ramuse-Laurenta, a jak potom zlý osud štlval Jana i Apollinu*

---

⁶⁹ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 15

⁷⁰ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 144

⁷¹ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 43

⁷² Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 67

až k smrti,⁷³ kde se z úvodní části dá pochopit, že příběh se odehrává na počátku vlády Karla IV. V cyklu je ale i taková novela, ve které se nenachází žádný konkrétní údaj ani náznak, podle kterého by se dala odhadnout doba děje příběhu. Tou novelou je *Beata, vyprávění o tom, jak cizí žák svedl sestru Beatu na scestí a jaký zázrak se stal v klášteře, založeném v Praze dcerou královskou, blahoslavenou Anežkou*.⁷⁴

Časové rozpětí příběhů jednotlivých novel se pohybuje od několika málo dní po několik roků. Jedna z těch krátkých je třeba *Neznámá, vyprávění o tom, jak raněný Karel, král římský, přenocoval po bitvě u Crécy v rybářské chatě na mořském břehu a co oné noci prožil v horečném zmámení*,⁷⁵ která se odehrává jen ve dvou dnech, nebo *Olga, vyprávění o tom, jak se pan Zbyněk z Třebovle posmíval florentskému kouzelníku Scarabeovi a jaké osudy potom prožil proti své vůli*.⁷⁶ Tato novela je ovšem zvláštní, protože se odehrává jen jeden večer, v němž se však ukrývá skoro celý život. Většinou ale najdeme v souboru novely, jejichž příběh zabírá delší časový úsek. Mezi ty s dějem několikaměsíčním patří např. *Hafiza, vyprávění o tom, jak se pan Hynek ze Žeberka dostal do služeb Mulejovy ženy v Granadě a jak jen náhodou unikl potupení a jisté smrti*.⁷⁷ Vyskytují se zde i novely, které se odehrávají několik let. To je např. *Blanka, vyprávění o smutné lásce královny Blanky, jež sedmiletá byla provdána za sedmiletého králevice Karla a potom Bohem neustále od něho odlučována*.⁷⁸

Postavy

Ústřední postavy Karlštejnských vigilií jsou čtyři. Jsou to muži, kteří si po sedm podvečerů vyprávějí příběhy, jež spojuje téma. Těmito vypravěči jsou král Karel, jeho lékař Vítek z Choltic, rytíř Bušek z Velhartic a kanovník Ješek z Janovic. Všichni muži se navzájem znají, jsou to staří přátelé a chovají jeden ke druhému úctu. Ta je patrná také v reakcích na jednotlivá vyprávění.

Karel

Král Karel je v tomto kroužku společensky nejpřednější postavou. Velmi podstatná je celá ústřední čtveřice, ale Karel stojí v samém středu dění. Právě jeho postava vše spojuje a drží pohromadě, proto je tak důležitá. On je příčinou, proč se všichni sešli na Karlštejně, a především jemu mají být určena vyprávění jeho společníků. Zpočátku to vypadá, že král se besedy

⁷³ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 54

⁷⁴ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 155

⁷⁵ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 134

⁷⁶ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 86

⁷⁷ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 216

⁷⁸ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 164

aktivně nezúčastní, že opravdu je a zůstane pasivní posluchačem a spojovacím prvkem. Ovšem již druhý den, když se Karlovi udělalo lépe, se ujal slova. Jeho vyprávění by se dalo považovat za jakýsi vrchol knihy.

Karel nebyl nijak domýšlivý, ostatně na Karlštejně nebyl tentokrát jako král, ale jako muž mezi svými přáteli. Neočekával tedy, že se k němu budou ostatní chovat jinak a jeho příběhy chválit. Byl však rád, když měl jeho příběh úspěch. *Král si nežádal zvláštní pochvaly. Byl tu jako muž mezi muži. Ale byl přeci rád, že se přátelům jeho vyprávění zalíbilo.*⁷⁹ A jim se líbilo, protože Karel byl velmi dobrým vypravěčem, což o něm až dosud nikdo z nich nevěděl.

Muže, kteří s ním na Karlštejně pobývali, měl Karel v oblibě a z jejich společnosti se těšil. Mistr Vítek se tedy nespletl v tom, koho pozvat, a Karlovi svým výběrem udělal velkou radost. *Král pravil, že si rád posedí několik dní v takovém příjemném vězení. Budou tam s ním muži, kteří mají stejně šedivé skráně jako on a k tomu srdce otevřená. Po takových srdcích nejméně volá.*⁸⁰ Ke všem svým společníkům měl také velkou důvěru, což je patrné na jeho vyprávění.

Pokud jde o králův vzhled, v této době to byl už starší a prošedivělý muž. V důsledku otravy a horeček byl vyhublý, zesláblý a zmožený. *...pozoroval mistr Vítek, že Karlovo tělo bylo do základů ořeseno a opadla nejen jeho tvář, nýbrž ochably i všechny údy. Horečka zhoubně hospodařila v císařově těle a její útok na jeho silné srdce byl prudký a nemilosrdný.*⁸¹ Jeho stav se ale na Karlštejně ve společnosti přátel a za vypravování poutavých příběhů velmi rychle zlepšil. A král se ze své choroby brzy zcela zotavil.

Bušek z Velhartic

Pan Bušek z Velhartic, Karlův přítel z mládí, byl ze všech besedníků nejstarší. Protože toho spolu hodně zažili, dalo by se říci, že krále znal nejlépe. Velmi rádi spolu vzpomínali na mládí při večeři před začátkem besedování. Pan Bušek byl člověk veselý, který uměl užívat života nejen v mládí, ale i v pokročilém věku, měl velmi rád dobré víno a jídlo. Toho všeho bylo na Karlštejně dostatek, takže se měl na co těšit. *... ale pak se začal hřmotně smát a řekl, že se těší jak malé děcko na to víno a na ty paštik, které se zde chystají: „A budeme si jednou povídat beze svědků. Bůh nám odpustí, že se o této vigílii chceme modlit u plného stolu. Je tak krásně na zemi, můj milý králi, proč bychom se s Tebou jednou nepodívali na tu zem a její lidi*

⁷⁹ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 85

⁸⁰ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 9

⁸¹ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 8

skrze sklenku vína?...“⁸²

Mistr Vítek z Choltic, lékař

Mistr Vítek byl dlouholetý králův lékař, takže velice dobře znal jeho tělo i duši. Proto také věděl, co králi pomůže, čím ho lze vyléčit. Právě on byl strůjcem setkání, které se odehrálo o Velikonocích na Karlštejně. Uspořádat toto setkání starých přátel považoval za nevhodnější lék pro Karlovo zotavení. *I rozhodl se, že převezme panovníka, jakmile jen to bude možné, na jeho milovaný hrad Karlštejn a způsobí, aby mu tam bylo dopřáno klidu, který jedině mohl novými silami vzpružit vyčerpané síly.*⁸³ Protože mistr Vítek celou akci organizoval a zajišťoval, byl to on, kdo rozhodoval, koho k besedě s králem přizvat. Shromáždil tak, co se odborného zaměření a společenského postavení týká, různorodou a trochu zvláštní společnost - král, rytíř, lékař a kněz. Svým výběrem do značné míry ovlivnil tematiku a pojetí jednotlivých příběhů, neboť každý vypravěč byl úplně jiný. *Lékař chtěl Karla obklopit pohodou mužného veselí. Pozval na Karlštejn přítele Karlova mládí, pana Buška z Velhartic, muže statečného a mravů líbezných. Na Karlštejně pak samém dlel člen kolegia hradních kanovníků, pan Ješek z Janovic, kněz povahy hovorné, člověk dobrého srdce a veliký ctitel králův. Nikdo jiný nesmí ke králi vstoupit.*⁸⁴

Mimo to, že byl mistr Vítek znamenitý lékař (studoval v Praze a Bologni), byl také jako veselý člověk a výborný vypravěč.

Kanovník Ješek z Janovic

Ješek z Janovic byl muž vyhublé a šedivé postavy. Měl přemýšlivou tvář s laskavým pohledem a hovornou a veselou povahu. Patřil do kolegia hradních kanovníků a v době setkání působil právě na Karlštejně. Lékař zcela správně vytušil knězovu naprostou oddanost a lásku ke králi. Proto také Ješka zarmoutila a vyděsila zpráva o Karlově nemoci. Z obavy o jeho zdraví se mu snažil Ješek pomoci ještě před příjezdem krále na Karlštejn – denně se spolu s obyvateli hradu za jeho uzdravení modlil. *Však se také všichni namáhali, aby Vás vymodlili. Chrám Panny Marie neměl ani okamžik ticha a svatou Kateřinu jsme tak zasypali prosbami a vzdechy, že v těchto dnech na nebesích jistě nedělala nic jiného, nežli orodovala za vaše zdraví.*⁸⁵

---

⁸² Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 13

⁸³ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 8

⁸⁴ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 13

⁸⁵ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 13

2.4. Tematické rozvrstvení příběhů

Během jednotlivých besed odvyprávěli účastníci jedenadvacet příběhů. Vyprávělo se sedm dní a každý den přišli na řadu tři vypravěči. Jednotlivým prvkem všech příběhů jsou ženy. Z knihy není zcela jasné, kdo přišel na nápad mluvit právě o nich. Jediný, kdo se k tomu vyjadřuje, je Bušek z Velhartic ještě před zahájením besedy. *Chceme být rozumní v těchto sedmi dnech, které zbývají do Božího hodu, ale většinou chceme mluvit o ženách, jak to přísluší mužům, jsou-li mezi sebou.*⁸⁶ Kdy a kdo se na tom dohodl, z knihy vyčíst nelze.

Velmi zajímavé je rozdělení vyprávěcího času mezi jednotlivé účastníky. Zpočátku to vypadá, že budou lékař, kněz a rytíř vyprávět každý den. Ale již při druhé besedě se král cítil tak dobře, že se sám aktivně zapojil. Od té doby musel být každý den jeden z nich pouze posluchačem. Zvláštní je, že jediný, kdo se ke slovu dostal každý den, byl Bušek. Jeho postavení bylo tak výsadní, že to byl právě on, kdo každý den zahajoval svým příběhem besedu. Z jeho úst tedy účastníci vyslechli sedm příběhů. Král Karel a mistr Vítek přednesli za onen týden každý pět příběhů. To znamená, že kněz Ješek, směl do besedy přispět pouze čtyřikrát. Tato informace spolu se způsobem rozdělení vyprávěcích dnů (Ješek po králově zapojení do besedy celé dva dny mlčel) vzbuzuje dojem, že kněz byl poněkud odsunut stranou.

Beseda byla zakončena přesně s takovým pořadím vypravěčů, s jakým začala. To znamená, že první a poslední den se ke slovu dostali titíž - Vítek, Ješek a Bušek. Zachováno bylo i pořadí, v jakém jednotliví vypravěči promlouvali – zahajoval jako vždy Bušek, po něm následoval Vítek a besedu zakončil Ješek. Toto byly také jediné dva dny, kdy král nevyprávěl žádný příběh a byl jen posluchačem.

Jak už bylo řečeno, temata i styl vyprávění se u jednotlivých mluvčích liší. I proto byli jistě vybráni muži, kteří se různili svým povoláním i celým životem. To, jací jsou vypravěči, poznáme právě podle tématu jejich vyprávění a podle stylu, jakým vyprávějí.

Karel

Král Karel vyprávěl svým společníkům celkem pět příběhů. Ani jeden z nich nepoznal jen zprostředkovaně. Všechny události, o kterých vyprávěl, sám zažil a po boku žen v nich hrál hlavní úlohu. Karel se zde svěřoval svým přátelům se zážitky, o kterých téměř nikdo nevěděl. *„Odpusťte, že jsem z tohoto stolu, za kterým tak pěkně sedíme, učinil zpovědnici. Vyzpovídal jsem*

---

⁸⁶ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 13

se z mnohého, co o mně ví málokdo.“⁸⁷ Z toho se dá usuzovat, že všem naprosto důvěřoval a cítil se v jejich přítomnosti bezpečně. Snad aby nevznikl dojem, že je příliš sebestředný, jako by se před svým posledním příběhem omlouval: „*Nepohněváte se, že mluvím jen o sobě. Ale nedovedu se vmýšlet do osudů cizích.*“⁸⁸

Jeho vypravování patří mezi ta nejucudnější a nejzbožnější ze všech (včetně těch kněžových). Je to nepochybně dáno tím, že Karel byl velmi zbožný a bohabojný a že vyprávěl o sobě.

Mezi jeho typické vyprávění patří *Neznámá, vyprávění o tom, jak raněný Karel, král římský, přenocoval po bitvě u Crécy v rybářské chatě na mořském břehu a co oné noci prožil v horečném mámení.*⁸⁹ Děj tohoto příběhu se odehrává těsně po bitvě u Kresčaku ve Francii. Ještě před smrtí krále Jana byl Karel zraněn na ruce a svým otcem poslán z bojiště do bezpečí. V družině, která se s Karlem vydala směrem k moři, byl mimo jiné i Bušek z Velhartic (Buška velmi potěšilo, že si na něj král při vypravování vzpomněl). Žena - v tomto případě spíše mladá dívka - se kterou se tu Karel setkal, byla rybářská dcerka, u jejíž rodičů zraněný král nocoval. Tato dívka za ním přišla v noci a zatímco on jí vyprávěl o obavách z nového úřadu a o hříších, které ho tíží, ona ho zcela nepokrytě sváděla. Zbožnému Karlovi se vůbec nelíbila její rouhačská slova. „*Vyprávěls věci, jimž jsem nerozuměla. Ale rozumím tvým polibkům. Jsi člověk vznešený. Jsi podoben králům na obrazech. Klaní se tam Matce boží. Proč se mi neklaníš?*“⁹⁰ Celé mu to přišlo jako ďábelské pokušení. Ale i přes veškeré vnitřní rozpory se nechal zlákat dívčinými slovy i tělem. Líbal ji, skládal verše a hovořil o lásce. Ze svého opojení zcela procitl až poté, co mu dívka oznámila, že se bude za týden vdávat a že jí Bůh určitě odpustí, že ho přišla potěšit. Karla v té chvíli zachvátila horečka, ruka ho pálila a mladičkou rybářku poslal pryč. Z toho, co se stalo, byl velmi rozrušen a styděl se. Nepříjemné pocity se mu vracely i ve snu, který se mu poté zdál. „*Potom jsem zas viděl zlaté nebe, ale hradu před ním nebylo. Styděl jsem se ve snu. Nebyl jsem přijat mezi rytíře svatého grálu, poněvadž jsem zhřešil s ženou.*“⁹¹

Z tohoto příběhu cítíme, že král byl čestný, citlivý a zbožný, a i když podléhal pokušením, včas se dokázal vzpamatovat a svých hříchů litoval.

---

⁸⁷ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 162

⁸⁸ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 193

⁸⁹ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 134

⁹⁰ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 141

⁹¹ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 141 - 142

Vítek

Mistr Vítek na rozdíl od krále vyprávěl nejsvětější příběhy ze všech. Patřil mezi velmi dobré vypravěče a své posluchače dovedl velmi často rozesmát. *Pan Vítek z Choltic rozesmál všechny nejen obsahem své povídky, nýbrž i způsobem svého vyprávění. Ovládal tvář jako nejobratnější kejklíř, uměl proměňovat hlas, šklebit se jako ďábel, vzdychal jako zoufalý žárlivec a kroutil svůdně očima jako záletná paní.*⁹² Jeho příběhy většinou přinesly ostatním pobavení, i když tomu tak nebylo vždy. Lékař též vyprávěl příběhy, které posluchači napjatě poslouchali a v závěru si oddychli, když vše dobře skončilo. K takovým náležel např. příběh *Magdalény, vyprávění o tom, jak do Čech dorazily houfce mrškačů a jaký zmatek způsobil jejich příchod v myslích obyvatelů hraničního města Domažlic.*⁹³

Vážných a zbožných příběhů však mistr Vítek vyprávěl minimum. Byl to člověk veselý, který se rád bavil, a proto přicházel mnohem častěji než ostatní s příběhy veselými, které dobře a šťastně končily. Takový je např. příběh *Jitka, Barča, Andělka, vyprávění o tom, jak kovářův syn Jiřík zabil sedm Makabejských, byl potom milován všemi ženami kromě jediné a jaká bída z toho pro něho vzešla.*⁹⁴ Kovářský tovaryš Jiřík jako jediný dokázal přemoci ďábla vtěleného do sedmi lotrů. Na jeho počest uspořádal vladyka Ondřej hostinu, kde mu za jeho čin byla přislíbena přímluva opata Prokopa, aby se mu splnilo nějaké přání. Jiřík si velmi neprozřetelně přál lásku všech žen. Tak dostal lásku všech žen, kromě jediné - tou byla vladykova dcera Blaženka. Tím začalo Jiříkovi velké trápení. Milovaly ho ženy mladé, staré, hezké, ošklivé, svobodné i vdané. Všechny na něho dorážely a útočily. *A jaký už Jiřík byl, zůstal tento den a tuto noc v podhradí, opil se a dal se milovat celou hromadou žen. K ránu mu bylo z toho všeho smutno na duši a šel do lesa.*⁹⁵ Jen jedna jediná žena Jiříka nesváděla, jedna jediná, kterou však miloval on – vladykova dcera Blaženka. Jiřík z toho byl smutný a ze své bezmoci a nemohoucnosti si ještě více užíval s ostatními ženami. *Proto se Jiřík rozhněval a popustil uzdu svým pochybným přáním. I stalo se, že se jeho komora pod věží proměnila v hříšné shromáždění žen, podobně jako u Arabů nebo u starozákonních patriarchů.*⁹⁶ Postupem času přicházely další obtíže. Muži žárlili na své manželky, docházelo k potyčkám mezi matkami a dcerami. Za Jiříkem se stahovaly ženy z celého okolí. Jiřík za krátkou dobu zchradl na těle i na duši. Když už nevěděl kudy kam, vydal se do Sázavského kláštera, aby ho opat Prokop lásky žen zbavil. Vše se vrátilo do starých

⁹² Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 41

⁹³ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 67

⁹⁴ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 97

⁹⁵ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 103

⁹⁶ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 104

kolejí - ženy přestaly Jiříka milovat, kromě jediné – a tou byla vladykova dcera Blaženka, kterou miloval on a ona milovala jeho.

Tento příběh dokládá, jaká témata si mistr Vítek vybíral (láska všech žen pro jediného muže), jak je pojal a vtipně popsal komiku daného jevu.. Je zde vykreslena komika daného jevu - zde pronásledování ženami a nemožnost ubránit se jim - a problémy, které vznikají spíše v praktickém životě. Poukazuje se více na znesvářené rodiny a boj mezi ženami než na duševní a morální boj s tělesnými touhami a strach o spásu duše.

Ješek

Ješek z Janovic vyprávěl jako duchovní příběhy, které byly v souladu s jeho kněžským povoláním. Všichni s tím počítali, i on tak své poslání na besedě chápal. „*Povím vám příběh podobný, ale světější, jakož je má kněžská povinnost.*“⁹⁷ V jeho příbězích se zpravidla vyskytují hříchy, lítost nad jeho spácháním, pokání a odpuštění. Jsou to příběhy vážné, v nichž dává Bůh lidem sílu, aby přemohli ďábla, svět i sebe sama.

Typickým příběhem, na jehož počátku je velký hřích a k pokání a odpuštění vede dlouhá cesta, je *Beata, vyprávění o tom, jak cizí žák svedl sestru Beatu na scesti a jaký zázrak se stal v klášteře, založeném v Praze dcerou královskou, blahoslavenou Anežkou.*⁹⁸ Sestra Beata byla mladá a velmi krásná řeholnice. V klášteře měla funkci klíčnice a vykonávala ji poctivě a svědomitě. Ke všem lidem byla vlídná a milá, patřila mezi nejzbožnější členky konventu. Tuto sestru jednoho dne svedl cizí žák. Svůj hřích chápala jako velmi vážný a považovala za nevyhnutelné co nejdříve klášter opustit. „*Panenko Maria, nemohu Tobě už ani déle sloužit. Mé tělo je zapáleno a duše má plna žhnoucího ohně. Panenko Maria, nesmím Ti ubližovat, Tebe urážet. Odcházím a dávám Ti klíče, odevzdávám Ti je, neboť má hříšná ruka nesmí už otevírat frontu tohoto domu... Sbohem a neplač nade mnou. Nezasloužím si ani jediné Tvé slzy.*“⁹⁹ Beata odešla se svým svůdcem, který ji slíbil sňatek. Místo toho ji však prodal do veřejného domu a z řádové sestry se stala nevěstka, která skončila v Itálii. Po dlouhé době ji zcela ovládl stesk po domově a vydala se pěšky na cestu zpět. Během této poutě velmi sešla a zchátrala. Když po měsících putování stanula u svého bývalého domovského kláštera, vzpomínala na krásné staré časy. A smutná byla za posledních deset let strávených mimo klášter. Když se od staré řeholnice, která ji vůbec nepoznala, dozvěděla, že sestra Beata je stále klíčnicí, nevěřícně se šla podívat do vrátnice. Vše bylo tak, jak to tam nechala při svém odchodu. Beata pochopila, že Panna Marie za ni sloužila, aby se nikdo

⁹⁷ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 154

⁹⁸ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 155

⁹⁹ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 157

nedověděl o jejím hříchu, a že jí odpustila. „*Konej dál svůj úřad. Modli se a čiň pokání. Nikdo neví o tvé hanbě. Všichni si myslí, žeš tu zůstala po všechnu dobu. Tvou práci konala jsem zatím já... Za jediné slovo, kteréš tenkrát pronesla. Že mi nemůžeš sloužit, jsouc v hříchu. Proto jsem ti odpustila a sloužila za tebe.*“¹⁰⁰

Ješkovy příběhy připomínají, že ani hřešící člověk se nemá vzdávat naděje a víry. Když svých hříchů opravdu lituje, snaží se je napravit a činí pokání, může mu být odpuštěno. Beata je příkladem takového jednání. Na počátku se dopustila velkého hříchu - zpronevěřila se řeholnímu slibu. Svou vinu si přiznala, opustila klášter, ale ocitla se na scestí (povolání nevěstky). Po procitnutí, velkém trápení a strádání (dlouhá a namáhavá pouť domů) došla odpuštění.

Bušek

Pan Bušek z Velhartic byl muž veselý, který uměl užívat života. Dalo by se očekávat, že i jeho příběhy budou takové. Oproti tomuto očekávání však Bušek vyprávěl příběhy vážné, pochmurné, strašidelné a často s koncem nikoliv šťastným. To překvapilo i mistra Vítka, zvláště když si Bušek hned jako své první vyprávění vybral příběh *Paola, vyprávění o tom, jak se bratři Gambacortiové v Pise spikli proti císaři Karlovi a jak Paola, dcera Bartolomeova, z lásky k českému pánu Vilémovi Veneckému z Jemničky jejich úmysly včas vyradila.*¹⁰¹

Mezi příběhy, které nejsou zábavného rázu a nekončí právě šťastně, patří bezpochyby *Monika, vyprávění o tom, jak byla královně navarské krása prokletím.*¹⁰² Navarský král Thibaut se chystal oženit a chtěl nevěstu krásnou a zároveň ctnostnou. Taková byla právě Monika. Král za ní poslal maršálka, aby ji jeho jménem požádal o ruku. Monika byla ale tak krásná, že se do ní okamžitě zamiloval a chtěl ji mít jen pro sebe. *Vešel k dívce, kterou objal a líbat, právě, že jí pomůže se odstrojovat, neboť raději zemře této noci, nežli by od ní odešel.*¹⁰³ Monika se mu snažila ubránit a přitom ho uškrtila. S pomocí svého komorníka Jeronýma shodila tělo ze skály, aby maršálkova smrt vypadala jako nehoda. Jeroným, který Moniku také miloval pro její krásu, se rozhodl využít situace – Monika musí být jeho, jinak vše oznámí. „*Nemohu si pomoci. Modlil jsem se k Bohu, aby mi dal poznat jiné východisko. Ale je jen jediné. Buďto v této chvíli budeš se mnou, nebo rozhlásím, žeš zavraždila*

¹⁰⁰ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 161

¹⁰¹ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 15

¹⁰² Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 204

¹⁰³ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 206

králova maršálka. ¹⁰⁴ Monika byla rozhodnuta uhájit svou čest a začal další zápas, při němž vyhodila Jeronýma z okna. I to vypadalo jako neštěstí a Monika se vdala za navarského krále. Svědomí ji však tížilo, potřebovala se vyzpovídat. Když se vyzpovídala mladému biskupovi, čekala kněžské rozhřešení, ale dostala pouze stejnou nabídku, jakou ji učinil Jeroným. Monika tak byla nucena zavraždit i kněze . Protože příčinou všeho byla její krása, rozhodla se jí zbavit, brala ji jako své prokletí. Vzala nůž a rozřízla si tvář. Její manžel, král navarský, kterého tak milovala, ji ale nedokázal odpustit, že ho připravila o svou krásu, a vyhnal ji. *Odpusťte, že promlouvám k vám tak, jak v této chvíli cítím. Byl bych vám jako král odpustil vaše hříchy. Ale jako muž vám nemohu odpustit, že jste mne oloupila o svou krásu. Nevím, budu-li vás moci milovat.* ¹⁰⁵ *Téhož večera ji zapudil listem svého kancléře.*

Tento Buškův příběh skutečně patří mezi nejvážněji pojaté. Krása a ctnost byly Moničinými největšími přednostmi. Krása se ale ukázala být příčinou všeho zla, a tak se jí zbavila. Ctnost si uhájila, ale za jak velkou cenu. Stala se vražednicí a muž, pro kterého to učinila, ji z malicherných důvodů (ztráta krásy – miloval její přitažlivý zevnějšek, nikoliv duši) zavrhl.

Vigilie

V názvu Kubkova novelistického cyklu je slovo vigilie. Je to slovo latinského původu. Latinské *vigilia* má dva významy. Jedním je bdění, nespaní, druhým hlídání, noční hlídka, stráž.¹⁰⁶ Oba tyto výrazy jsou obsaženy v křesťanském pojetí pojmu. Jedná se o mši, která je přípravou na určitý svátek nebo mimořádnou událost. Těm tato mše předchází nočním bděním na modlitbách. Vigilie před velkými svátky jsou v křesťanské liturgii doloženy od 5. století. Slavily se ve východní i západní církvi a byly často spojeny s postem. Od vrcholného středověku se počet vigilí v západní církvi snižoval, s výjimkou vigilie vánoční, velikonoční, svatodušní a svátků apoštolů. Nejdůležitější je vigilie vzkříšení. Je to velice stará tradice velikonočního bdění a následné oslavy Kristova přechodu ze smrti do života v noci z Bílé soboty na Velikonoční neděli jako vrcholu oslav tajemství spásy člověka. Tradiční pořad vigilie je složen ze 4 částí, které původně vznikly jako samostatné celky a v dějinách liturgie prošly určitým vývojem. Tyto části jsou:
bohoslužba světla, bohoslužba slova, křestní bohoslužba, slavení eucharistie. Bohoslužba slova je vlastní vigilí v užším smyslu slova (představuje noční

¹⁰⁴ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 210

¹⁰⁵ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 214

¹⁰⁶ Pražák, J. M.- Novotný, F.- Sedláček, J.: Latinsko-český slovník. Praha, Československá grafická unie 1939, str. 1304

bdění, stráž a modlitby). Jejím základem jsou (podle obecného schématu vigilií) připomínky klíčových oddílů ze starozákonních dějin spásy (stvoření, potopa, Abrahamova oběť, Exodus) a proroctví, prokládané modlitbami a zpěvy, především žalmy. Celý blok čtení je uzavřen čtením z Nového Zákona, epištolou a evangeliem o vzkříšení (prázdném hrobě).¹⁰⁷

Kubkův cyklus se odehrává právě ve velikonočním období. Hlavní aktéři se scházejí večer a zůstávají spolu do noci, kdy nespí, ale bdí. Jejich schůzky by se tedy daly nazvat vigiliemi. Narozdíl od církevní vigilie se nemodlí, ale vypráví si své příběhy. Také je pravda, že jejich večery nejsou spojeny s půstem, jak o tom na počátku knihy hovořil pan Bušek.

---

¹⁰⁷ Adam, A.: Liturgický rok. Praha, Vyšehrad 1998, str. 175 - 178

3. Karlštejnské vigilie a Dekameron

3.1. Giovanni Boccaccio

Giovanni Boccaccio se narodil v létě roku 1313 v Certaldu, Florencii nebo Paříži (s jistotou se neví, které to bylo město) jako nemanželské dítě. Matka zůstala neznámá, otec pracoval jako zástupce banky Bardiů. O Boccacciovu výchovu se staral právě otec. Na jeho přání se mu dostalo obchodnického vzdělání a studoval také kanonické právo na neapolské univerzitě. Ani jedno ho ale nebavilo, projevovaly se u něho spíše literární sklony. Díky otcově prestiži měl také přístup na královský dvůr, kde přišel do styku s životem italské elity.¹⁰⁸

Za pobytu v Neapoli se údajně zamiloval do nemanželské dcery krále Roberta, Marie d' Aquino (nešťastná láska k ní údajně měla poznamenat jeho ranou tvorbu)¹⁰⁹, ale tyto informace jsou pravděpodobně pouze konstrukcí pozitivistické literární historie.¹¹⁰ Po úpadku banky Bardiů v roce 1340 se s otcem vrátil do Florencie. V letech 1346 – 1348 plnil různá posláná pro město (navštívil přitom Ravenu, Forlì aj.).¹¹¹ Rok velkého moru, 1348, ale strávil ve Florencii. V této době přišel o otce, nevlastní matku a mnoho přátel. Začal také psát Dekameron.¹¹²

V roce 1360 byl na pět let zbaven městských úřadů (jeho přátelé byli zapleteni v neúspěšném pokusu o převrat). Odebral se poté do Certalda a přijal nižší formu svěcení. Přebýval většinou v ústraní a v záchvěvu nábožensko-mravní krize zvažoval zničení dekameronu (vyzývali ho k tomu kartuziáni, varoval ho před tím Petrarca). K tomuto činu se nakonec neodhodlal.

Na sklonku života se věnoval převážně studiu klasických autorů a psal latinsky. Výjimku tvořily práce věnované Dantovi (životopis ve formě chvalo zpěvu, šedesát výkladů o Božské komedii). K tomu byl roku 1373 pověřen vládou města. Výklady o Božské komedii měl za úkol veřejně předčítat v kostele Santo Stefano in Badia. Práce o Dantovi ale zůstala nedokončena, přerušila ji Boccacciova smrt na konci roku 1375¹¹³

---

¹⁰⁸ Kolektiv autorů: Slovník italských spisovatelů. Praha, Libri 2004, str. 182 - 183

¹⁰⁹ De Sanctis, F.: Dějiny italské literatury. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str. 213

¹¹⁰ Kolektiv autorů: Slovník italských spisovatelů. Praha, Libri 2004, str. 183

¹¹¹ De Sanctis, F.: Dějiny italské literatury. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str. 213

¹¹² Kolektiv autorů: Slovník italských spisovatelů. Praha, Libri 2004, str. 183

¹¹³ Kolektiv autorů: Slovník italských spisovatelů. Praha, Libri 2004, str. 183

Boccacciova tvorba je rozsáhlá a mnohostranná. Na neapolském dvoře začínal jako básník. Většinu jeho tvorby tvoří rozsáhlá díla odvolávající se na tradici středověké kurtoazie. V druhé polovině 30. let ale napsal také rozsáhlý román. Nejambicióznější dílo z tohoto období je skladba Theseida (1339 – 1341), jíž chtěl konkurovat klasickému římskému hrdinskému eposu.

Po návratu do Florencie se jeho díla vyznačují snahou přizpůsobit se kultuře nového prostředí. Kurtoazní tematika se v nich mísí s didakticko-alegorickými formami (např. Komédie o florentských nymfách z let 1341 – 1342). Vrcholným Boccacciiovým dílem je Dekameron (1348 – 1351)

Ve stáří psal hlavně latinsky. Z těchto děl měl největší úspěch mytografický traktát O rodokmenech pohanských bohů (1350 – 1366).¹¹⁴

---

¹¹⁴ De Sanctis, F.: Dějiny italské literatury. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str. 213

3.2. Dekameron

Dekameron je soubor stovky prozaických novel spojených jednotícím rámcem. Tím je vyprávění o sedmi mladých ženách a třech mladých mužích, kteří se setkali v době velkého moru ve Florencii v kostele Santa Maria Novela. Před nebezpečím nákazy přesídlili společně na venkov, kde si po deset dnů vyprávěli různé příběhy. Tak vznikl název novelistického cyklu – slovo dekameron je složeno ze slov *deka* (deset) a *hemera* (den). Jde tedy o vyprávění deseti dnů.¹¹⁵

Boccaccio v Dekameronu opouští rytířství, mytologii, alegorii, dantovské reminiscence a uzavírá se ve vlastní společnosti, ve které nalézá sebe sama. V době, kdy Dekameron vznikal, byla povídka lidovým žánrem, odpovídala mravům a společnosti. Vyprávěly se povídky všeho druhu – vážné, komické, morální, nestydaté. Vyprávěcí styl i obsah se různě měnily a přizpůsobovaly se obecenstvu. Světská a nevázaná látka se těšila značné oblibě i u vzdělaných lidí. Boccaccio se chopil práce s cílem tvořit líbivé věci a zavděčit se především dámám. Začal tedy sbírat nejrůznější povídky (většina z nich existovala v různých verzích) a tuto převážně jednoduchou látku zpracovávanou neumělci přetvořil v harmonický celek. U všech latinských národů se vyskytovalo obrovské množství povídek, ale až do Boccaccia se nenašel nikdo, kdo by je spojil v jednotný organický celek. Boccaccio z příběhů z různých časů, mravů a tendencí vytvořil svět své doby, v němž přesně zobrazil soudobou společnost.

Společnost zde není popisována a hodnocena z nadhledu. Boccaccio byl součástí té společnosti. V tomto díle se nezabývá niterností ani hloubkou myšlení či duševním životem. Místo toho objevil život plný, kladoucí důraz na lásku rozumu, krásu a čin. Svět ducha zde nahradil světem přírody, bezstarostným a trochu povrchním. Lidé v něm žijící se staví lhostejně k otázkám náboženským, mravním i politickým. Vzniká dojem, že světu vládne náhoda a jeho řídicí složkou je příroda. Události se neberou příliš vážně, jsou chápány jako hra obraznosti, i lidé tento svět chápou jako veselý, komický.¹¹⁶ Boccacciův pohled na svět je bez předsudků, není však amorální. V rámcovém vyprávění i v některých příbězích je patrná nostalgie po kurtoazním idealismu. Celková výstavba díla směřuje od morálního dna k oslavě lidské pokory.¹¹⁷

---

¹¹⁵ Kolektiv autorů: Slovník italských spisovatelů. Praha, Libri 2004, str. 185

¹¹⁶ De Sanctis, F.: Dějiny italské literatury. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str. 200 - 212

¹¹⁷ Kolektiv autorů: Slovník italských spisovatelů. Praha, Libri 2004, str. 185

Boccacciův vtip nespočívá v inteligenci a hledání vzdálených vztahů, ale v obraznosti a vytváření komických forem (autor nepodává řadu vztahů vzešlých z rozumu, ale řadu forem vzešlých z obraznosti). Tyto formy jsou plné, hmotné, oděné a podrobně prokreslené. Směšnost není omezena pouze na jedno místo, ale je rozšířena na celý obraz.¹¹⁸

Vyprávění jednotlivých příběhů je v Boccacciově dekameronu organizováno. Každý den vypráví každý člověk jednu povídku, přičemž je dopředu dáno téma dne. To vždy určuje, stejně jako celý denní program, jeden ze členů společnosti. První den žádné společné není, ale další dva dny se vypráví o štěstí. Čtvrtý a pátý den jsou věnovány lásce, následující tři dny jsou věnovány příběhům na téma inteligence. Devátý den je stejně jako první bez společného tématu a poslední - desátý - den se oslavují velkomyslnost a ctnost. V rámci těchto společných témat jsou jednotlivé novely rozmanité a stylově rozrůzněné.¹¹⁹

---

¹¹⁸ De Sanctis, F.: Dějiny italské literatury. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str. 204 - 212

¹¹⁹ Kolektiv autorů: Slovník italských spisovatelů. Praha, Libri 2004, str. 185

3.3. Lze cyklus Karlštejnských vigilií označit jako Dekameron?

František Kubka chtěl napsat rozsáhlejší dílo, na román však neměl v době vzniku Karlštejnských vigilií čas ani příhodné podmínky. Rozhodl se proto pro novelistický cyklus. Velkou inspirací mu byl právě Boccacciův Dekameron. Kubka se rozhodl na něj navázat a napsat dílo podobné formy.¹²⁰

Lze tedy Kubkovy Karlštejnské vigilie označit za malý český dekameron? Je to úspěšný pokus? Dekameron je vyprávění deseti dnů. Tím Karlštejnské vigilie nejsou, autor zde zvolil jiný časový úsek – velikonoční týden. Ale pokud jde o formu, můžeme Kubkův soubor označit za úspěšný pokus o malý český dekameron.

Stejně jako Dekameron, i Karlštejnské vigilie jsou novelistickým cyklem. Nacházíme zde rámcovou složku, která vytváří výchozí situaci pro složku rámcovanou. Stejně jako v Dekameronu i zde se lidé setkávají z určitého důvodu a vyprávějí si příběhy.

K besedě se na Karlštejně scházejí čtyři muži, čtyři vypravěči. To znamená, že autor knihy musí volit takové typy postav, které se od sebe liší. Každá z postav musí mít svůj vypravěčský styl. Kubka vhodně vybral osoby reprezentující různé profese a životní zkušenosti. Charakter jednotlivých vypravěčů tak určoval nejen tematiku jejich příběhů, ale i styl. Ten byl každému vymezen na počátku a neměnil se po celou dobu. Pro autora to znamená, že on sám se musí projevit jako dokonalý vypravěč. Jednotlivé příběhy jsou skutečně vyprávěny tak, že pozorný čtenář je schopen rozpoznat, který ze čtyř aktérů má slovo.

V tomto cyklu Kubka prokázal, jak mu svědčí tvorba kratších útvarů. Všechny novely jsou napsány opravdu dobře a poutavě. Celý soubor je velice čtivý. Kubka se zde projevil jako skutečný mistr novely.

Volbou této formy příběhů a přiznáním se k návaznosti na Boccacciův Dekameron si Kubka stanovil nelehký úkol přiblížit českou literaturu, konkrétně žánr novely, literatuře světové. Zhostil se toho velmi dobře. Karlštejnské vigilie jsou úspěšným pokusem o vytvoření malého českého dekameronu.

---

¹²⁰ Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1954, str. 242

3.4. Srovnání obou cyklů

Dekameron obsahuje mnohem více příběhů než Karlštejnské vigilie. Od počátku do konce se drží schématu, kdy každý den vypráví každý účastník. Při počtu deseti dnů a deseti lidí se počet novel dosáhl čísla sto. Karlštejnské vigilie jsou v tomto směru trošku jiné. Dopředu je dán počet dnů besedování, ale počet vypravěčů se v průběhu změnil. Přibyl mezi ně král Karel, ale počet vyprávěných příběhů pro jeden den zůstal nezměněn - jeden z účastníků tak byl vždy jen posluchačem.

Příběhy v Karlštejnských vigiliích byly všechny o ženách. Žádné jiné tematické kritérium vypravěče neomezovalo. V Dekameronu byl vždy jeden králem. Ten celý den řídil a také určoval, na jaké téma se bude následující den vypravovat.

Společnost deseti mladých lidí v Dekameronu se dala dohromady spíše náhodně (setkali se v kostele). Nápad odjet na venkov a vyprávět si tam příběhy nebyl žádný promyšlený plán, ale spontánní rozhodnutí. Výchozí situace pro besedy na Karlštejně byla oproti Dekameronu pečlivě promyšlena. Cílem bylo urychlit Karlovo uzdravení a tomu byl podřízen výběr účastníků. Lze tudíž zaznamenat rozdílný vztah mezi postavami Dekameronu a Karlštejnských vigilií.

Jednotným tématem Karlštejnských vigilií jsou ženy. Každý příběh má také proto v názvu jméno hlavní postavy. V Dekameronu něco podobného není. Jednotlivé příběhy nemají žádná jména. Jsou označeny pouze číslovkou podle pořadí v jednotlivých dnech. V obou knihách je ale na začátku každého příběhu stručně předesláno, o čem se bude vyprávět. Dekameron: *Příběh pátý, bratři zabijí Isabettě jejího milence, který se jí objeví ve snu a ukáže, kde byl zahrabán. Ona tajně vyhrabe jeho hlavu a dá si ji do bazalkového květináče. Protože však nad ní neustále pláče, bratři jí bazalku vezmou, ona pak brzy nato zemře žalem.*¹²¹ Karlštejnské vigilie: *Blaženka, vyprávění o tom, jak sedmiletý králevic Karel, držení jím svým otcem na hrádku Křivoklátě, zahořel dětskou láskou k Blažence, dceři purkrabího.*¹²² Zvláštní je užívání poměrně dlouhých souvětí oběma autory ve vysvětlovacích podtitulech.

Pokud jde o obsahovou složku jednotlivých příběhů, je Dekameron mnohem odvážnější a otevřenější, zatímco Karlštejnské vigilie působí spíše decentnějším dojmem. I světské a veselé příběhy, které vyprávěl mistr Vítek, jsou velmi cudné v porovnání s mnohými novelami Dekameronu.

¹²¹ Boccaccio, G.: Dekameron. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str. 321

¹²² Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965, str. 78

Zmíněný rozdíl je například velmi dobře patrný na jedné z Dioneových novel, desátém příběhu pátého dne. *Pietro di Vinciolo odejde kamsi na večeři a jeho pan si pozve mládence. Když se Pietro vrátí, skryje paní milého pod kukaní a Pietro jí vypravuje, že byl v domě Ercolana, s nímž večeřel, nalezen mladík, jež tam vpustila Ercolanova manželka. Petrova paní Ercolanovu manželku haní, ale tu na neštěstí šlápne osel tomu, jenž je schován pod kukaní, na prsty. Ozve se výkřik, Pietro běží ke kukaní a spatří mladíka. Tak sezná šalbu své manželky, ale žije s ní dále ve shodě, protože sám je zkažený.*¹²³

Tento příběh je velice odvážný již svou tematikou, více pak jejím zpracováním. Pietro di Vinciolo je homosexuál skrývající svou orientaci. Aby zamezil řečem, které se o něm vedly, oženil se. Manželce se ale pro nezájem o ženy příliš nevěnoval. Jeho paní, mladá a pěkná, toužila po lásce, spíše však tělesné než duševní. „*Ten ničema mne zanedbává, neboť ve své hanebnosti chce sít jen tam, kde se orat nedá, najdu si já tedy pro své políčko řádného oráče.*“¹²⁴ Začala tedy svého manžela podvádět. Nenašla si jen jednoho mladíka, ale vystřídal se u ní celý zástup perugijských chlapců. Nejkrásnějšího mladíka si pozvala v den, kdy šel Pietro na večeři ke svému příteli. Vrátil se nečekaně brzy, žena tak musela svého milence schovat pod kukaň. Důvod manželova návratu spočíval v nevěře přítelovy manželky. Petrova žena, sama v té chvíli ukrývající doma jiného muže, nevěru té druhé odsuzovala. Mladíkovi schovanému pod kukaní šlápl na ruku osel, a byl tak nalezen. Zprvu se obával, že mu Pietro ublíží, a popravdě mu pověděl, co tam dělal. To Pietra ale ani náhodou nenapadlo, protože po tomhle chlapci už delší dobu toužil. *Pietro ho dobře poznal, neboť po něm ve své neřestnosti už delší dobu slídil. Vzal ho za ruku a odvedl do komnaty, v níž čekala paní, strachem celá bez sebe. Když viděla, že ji v prvním návalu hněvu neublížil jinak než slovy, postřehla, jak se v duchu celý třese radostí, že drží za ruku tak hezkého mladíčka.*¹²⁵ Po dlouhé řeči Petrovy manželky o tom, kterak se jí manžel nevěnuje a musí si tedy vypomáhat jinak, spolu všichni tři povečeřeli a strávili noc. ... *že nazítří ráno doprovodili jinocha až na náměstí a že jinoch zcela nebyl jist, zda byl v noci více manželkou nebo manželem.*¹²⁶

Žádná z postav tohoto příběhu neprožívá morální, etická ani náboženská dilemata. Jde jim především o to, aby se samy cítili dobře.

---

¹²³ Boccaccio, G.: Dekameron. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str. 246

¹²⁴ Boccaccio, G.: Dekameron. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str. 427

¹²⁵ Boccaccio, G.: Dekameron. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str.432

¹²⁶ Boccaccio, G.: Dekameron. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, str. 434

Nikomu nevadí, že dělá něco špatného. Jediné, čeho se nevěrná manželka obává, je manželův hněv. Pietro se netrápí ničím a ani mladík nemá nejmenší morální zábrany. Novela končí velice zvláštním smířením všech aktérů. Tomu se také nikdo z nich nebránil, šlo jim pouze o vlastní uspokojení. Neviděli ve svém chování nic špatného, tudíž svých skutků nelitovali.

Jak zcela odlišně se oproti tomu jeví např. Kubkova sestra Beata, která si je vědoma svého hříchu, velmi proto trpí a svého poklesku upřímně lituje, že jí odpustí sama Panna Marie. Podobně Monika, pro níž manželská věrnost je to nejdůležitější, a pro uchování své počestnosti neváhá stát se vražedkyní a vzdát se své nesmírné krásy.

V tomto směruje cíle obou autorů diametrálně liší. Boccaccio chtěl lidi především pobavit, zatímco Kubka se je snažil povzbudit. Tomu je také podřízen výběr vypravěčů. Boccacciovi se jako vypravěči oblíbených lidových příběhů hodili mladí lidé bez předsudků, zatímco Kubka vzhledem ke svému záměru volil důstojné a vážené muže zralého věku.

Závěr

Námětem bakalářské práce je soubor novel s historickým tématem, jehož autorem je František Kubka a soubor se nazývá Karlštejnské vigilie. Kubka se projevil jako mistr krátkých literárních forem, především jako dokonalý mistr novoklasicistní novely. Vzorem mu byl soubor renesančních italských novel Giovanni Boccaccia, Dekameron.

Na rozdíl od Boccaccia Kubka preferuje především témata historická a hlavními postavami příběhu jsou především ženy. V porovnání s Dekameronem jsou Kubkovy Karlštejnské vigilie decentnější a cudné.

Skoro všichni účastníci setkání (král Karel, Bušek z Velhartic, Ješek z Janovic a Vítek z Choltic) vyprávějí příběhy, které buď sami prožili, nebo jim je vyprávěl někdo z jejich okolí.

Kubkovy novely jsou psány vytríbeným jazykem a respektují pravidla žánru, který si Kubka zvolil. Tento soubor novel vyšel prvně v roce 1944, a patří tedy k projevům historické prózy v období ohrožení národa za okupace.

Práce rovněž věnuje pozornost Kubkovi samotnému, jeho životu, vzdělání a zaměstnání, a zdůrazňuje jeho kontakty s politickou a kulturní elitou za první republiky. Důležitým momentem v Kubkově životě je i jeho vztah k literatuře - pasivní jako čtenáře a aktivní jako tvůrce.

Kubka je hodnocen vysoce kladně především jako mistr krátkého útvaru, už ne tak dokonale si počínal v žánrech většího rozsahu, jako je román.

Resumé

Předmětem bakalářské práce je novelistický cyklus Františka Kubky, Karlštejnské vigilie. Pozornost je zaměřena především na postavy, tematickou stránku, uspořádání a vypravěčský styl. Této části předchází krátké pojednání o historické próze v české literatuře a o žánru novely, neboť Karlštejnské vigilie jsou souborem novel s historickou tematikou.

Práce se také zabývá autorem cyklu, Františkem Kubku. Zohledněn je zejména jeho život, vzdělání, zaměstnání a vztah k české i cizí literatuře.

Součástí práce je rovněž kapitola věnovaná Boccacciovu Dekameronu a Boccacciovi samotnému. Tato kapitola obsahuje pokus o porovnání Dekameronu s Kubkovými Karlštejnskými vigiliemi a zamyšlení nad označením malý český dekameron pro Kubkův text.

Summary

Karlštejnské vigilie written by František Kubka is object of this bachelor's work. Attention is oriented especially to characters, narrative style, form, and Themes. In front of this part is a short treatise on Czech history literature and novella. Karlštejnské vigilie is a collection of novellas with history theme.

The work is concerned with the author František Kubka – especially his life, work, education and relationship to literature.

There is a chapter about Giovanni Boccaccio and his Dekameron in the work. There is also a trying to compare Dekameron and Karlštejnské vigilie in this chapter.

Prameny a literatura

Kubka, F.: Karlštejnské vigilie. Praha, Československý spisovatel 1965
Kubka, F.: Skythský jezdec. Praha, Československý spisovatel 1954
Boccaccio, G.: Dekameron. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959
Kubka, F.: Na vlastní oči. Praha, Československý spisovatel 1959
Kubka, F.: Setkání s knihami. Praha, Československý spisovatel 1963
Kubka, F.: Kniha o knihách. Praha, Československý spisovatel 1964
Kubka, F.: Mezi válkami. Praha, Svoboda 1969

De Sanctis, F.: Dějiny italské literatury. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959
Kolektiv autorů: Česká historická próza 1945 – 1985. Opava, Slezské zemské muzeum 1986
Dokoupil, B.: Český historický román 1945 – 1965. Praha, Československý spisovatel 1987
Kolektiv autorů: Lexikon české literatury. Praha, Academia 1993
Kolektiv autorů: Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Praha, Knižní klub 1998
Adam, A.: Liturgický rok. Praha, Vyšehrad 1998
Mocná, D.- Peterka, J. a kol.: Encyklopedie literárních žánrů. Praha - Litomyšl, Paseka 2004
Kolektiv autorů: Slovník italských spisovatelů. Praha, Libri 2004
Janoušek, P.: Dějiny české literatury 1945 – 1989. Praha, Academia 2007

Klíčová slova

dekameron

vigilie

novela

František Kubka

Giovanni Boccaccio